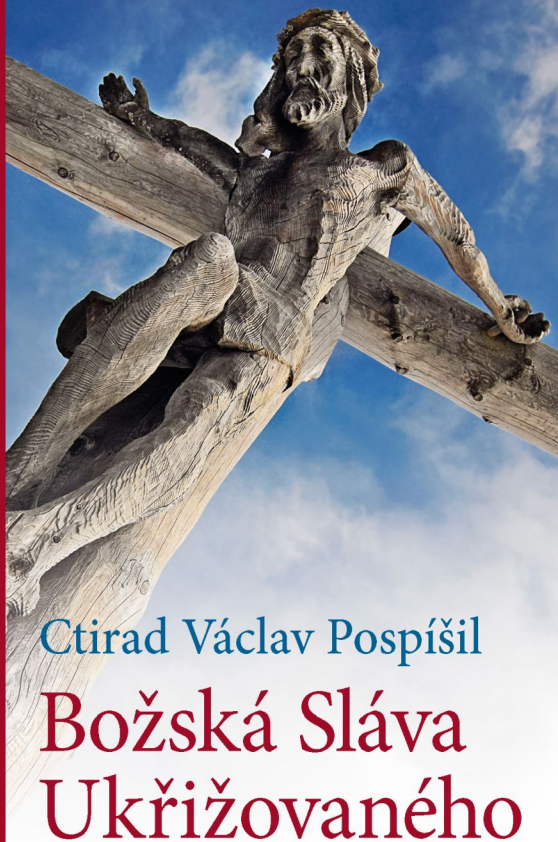

Ctirad Václav Pospíšil

Božská Sláva Ukřižovaného

Hymnus Filipanům 2,6–11

Božská Sláva Ukřižovaného

Ctirad Václav Pospíšil

Božská Sláva Ukřižovaného

Hymnus Filipanům 2,6–11

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Pospíšil, Ctirad Václav, 1958-

Božská sláva Ukřižovaného : hymnus Filipanům 2,6-11 / Ctirad Václav

Pospíšil. – Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2020. – 109 stran. –

(Malý duchovní život ; svazek 161)

Anglické resumé

Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7566-162-3 (vázáno)

* 27-248.54 * 27-277.2 * 27-278 * 27-31 * 2-231 * (048.8)

– Bible. Filipským, II, 6-11

– biblická exegeze

– biblická teologie

– christologie

– biblické citáty

– kenóze

– monografie

2-23/-27 - Bible. Biblistika [5]

Recenzovali:

Doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Mgr. Pavel Černuška, Ph.D.

Mgr. Veronika Řeháková, Ph.D.

© Karmelitánské nakladatelství, s. r. o., Praha, 2020

ISBN 978-80-7566-162-3

*Maiozem hac dilectionem nemo habet,
ut animam suam quis ponat
pro amicis suis.*
Jan 15,13

Věnováno zářné památce
statečného lidického faráře
patera Josefa Štemberky (1869–1942)

PRACOVNÍ PŘEKLAD HYMNU Z LISTU FILIPANŮM 2,(5)6–11

[⁵Chovejte v sobě to smýšlení jako Ježíš Kristus.]

⁶On měl právo vystupovat jako Bůh,
nepovažoval však svou rovnost s Bohem za kořist,

⁷ve svobodě překonav sebe

přijal tvářnost člověka

a zaujal postoj služebníka

jako jeden z lidí.

⁸Pokořiv sám sebe

stal se Poslušným až k smrti,

a to k smrti na kříži,

⁹a tak ho Bůh povýšil nade vše,

dáv mu Jméno, které je nad každé jiné jméno,

¹⁰aby při Ježíšově jménu pokleklo každé koleno

na nebi, na zemi i v podsvětí

¹¹a každý jazyk aby vyznal:

Pán Ježíš Kristus,

ke slávě Boha Otce.

1. ÚVOD: SLOVO PÍSMO JAKO MÍSTO SETKÁNÍ S PÁNEM

Každý z nás si dobře pamatuje na hodiny českého jazyka, v nichž jsme byli poučováni o význačných autorech a jejich dílech. Učit se spoustu oněch údajů bylo pro nás ne zcela smysluplným cvičením paměti. S postupem let se kumulovaly prožitky, které nás možná přivedly k četbě děl některých velkých romanopisců a básníků. V souběhu vlastního osobního příběhu a čteného textu možná došlo k tomu, že jsme zakusili vnitřní oslovení, obohacení, radost, očištnou bolest, komplexnější porozumění událostem a současně také sobě samým. To vše nás neznáma přivedlo zpět k oněm údajům, které se nám kdysi nabízely ve škole a které jsme nyní vnímali jako nemalé vnitřní obohacení.

Se slovem Písma je to velmi podobné jako s krásnou literaturou. Teprve tehdy, když na vlastní kůži zakoušíme něco z věčného dramatu lidského a křesťanského zranění a často tak bolestného přerazování, se nám začnou vnitřně otevírat Písma. V takové situaci pak hledáme pomocnou ruku odborníků, aby nám dovolili vstupovat do události slova správnými dveřmi. Neříkali snad dávni proroci, že Boží slovo se k nim stalo? Smysl biblistického bádání neleží primárně ve vědeckém poznání a do jisté míry ovládnutí Bible, nýbrž právě v tom, abychom byli s to lépe porozumět, či spíše zakusit, co nám tímto slovem v konkrétní situaci našeho života chce sdělovat Nejvyšší.¹ Ze strany příjemce se tak opakuje to, co leží v pozadí slova Písma, neboť zjevením není pouze ona výpověď, nýbrž také události dějin spásy.² Při naší lektuře

se ono slovo setkává zase s událostmi, nyní našeho vlastního života.

Jistěže existuje zjevení dané církvi jako celku ve formě souboru naukových vět, zároveň ale platí, že sdělení Bible oslovuje každého z nás v nejrůznějších životních situacích. Když mladý Joseph Ratzinger psal svou habilitační práci o teologii dějin Bonaventury z Bagnoregia, narazil na spisy teologů z předscholastické doby a zjistil, že jejich pojetí Božího zjevení se lišilo od toho našeho. Zjevením pro ně nebylo tolik samo slovo Bible, nýbrž spíše to, co se odehrávalo v mysli duchovního člověka, jenž se oním poselstvím zabýval.³ Obsah víry (*fides quae* – co je třeba věřit) je dán Božím slovem, nicméně to, jak tento poklad prožíváme či vytěžujeme (*fides qua* – víra, jíž věříme), se s postupem našeho zrání nevyhnutelně proměňuje. Smyslem zjevení určitě není naplnit náš mozek spoustou informací, nýbrž přivádět každého z nás ke zralosti a konečně ke spáse. Z uvedeného důvodu ono prožívání, ono osobní oslovování každého z nás představuje skutečnou cílovou hodnotu Božího slova, které je přece primárně osobním sebedarováním živého Boha Otce skrze Slovo/slovo, v síle Božího Ducha.⁴ Zakoušené zjevení má tudíž po výtce živoucí, dialogický ráz.

Z vlastní zkušenosti víme velmi dobře, že jedinou adekvátní odpovědí na sebedarování toho druhého nám je naše vlastní sebedarování jemu. Velmi dobře to pochopil svatý František z Assisi, který vybízí křesťany přijímající Tělo Páně, vtělené Slovo: „***Proto si ze sebe neponechávejte nic pro sebe, aby vás cele přijal ten, který se vám dává celý.***“⁵ Právě to je onen duch, nebo dokonce Duch, v němž bylo Písmo sepsáno a v němž může být následně také správně pochopeno, či spíše

prožito.⁶ Pokud někdo Písmo zkoumá bez Něj, může si ce objevit spoustu zajímavostí, s vlastním sdělením – sebedarováním Otce skrze Syna a v síle Ducha se však nestřetne. Věda se předmětu zkoumání zmocňuje, zatímco v duchovním životě je to zcela jinak, protože toužíme po tom, aby se vždy tvůrčí a živé Boží slovo zmocňovalo nás.⁷

Kdo z nás ale může o sobě říci, že se cele daruje Tomu, který se plně a bezvýhradně dává jemu ve slovu Písma i v událostech jeho životního příběhu? Ctiteli Nejvyššího můžeme být jedině v kajícínosti a pravdivé pokoře.⁸ Na pomoc nám ale přicházejí ti, kdo ono sebedarování prožívali po Kristově vzoru vrcholným způsobem.⁹ Někteří z nich měli také dar slova, a proto je velmi moudré nechat se poučit a inspirovat tím, jak oni vnímali a hluboce prožívali Boží slovo. Souhrn těchto důvěryhodných svědectví vnímáme jako církevní tradici, která nás chrání před velkým nebezpečím, jímž je svévolné promítání sebe sama do slov Písma.

Teolog, který tohle všechno ví a respektuje, se nevyhnutelně dostává do velmi překerní situace, protože to, co je v Božím slovu, hlouběji nazírá, raduje se z toho, nechává se tím uchvacovat, zároveň si ale s bolestí jasně uvědomuje, že on sám tohle všechno neuskutečňuje ve svém vlastním životě jako svatí. I jeho samotného slova Písma často srážejí do prachu cesty, jako kdysi vtělené Slovo Šavla na cestě do Damašku. Zakoušení vlastní slabosti má i pozitivní stránku, chrání totiž teologa před trapným moralizováním a sudičstvím. Zároveň si uvědomuje, že to, jakou mírou měří druhým, bude jednou naměřeno jemu (srov. Mt 7,1–2), a že milosrdenství vítězí nad soudem (srov. Jak 2,13). I čtenář, který chce postupovat opravdu kupředu na cestě prožitého poznání

Písma, bude soudit Božím slovem výlučně sebe samotného, a nikoli ukazovat prstem na druhého, jak to dělal Adam a Eva poté, co zhřešili (srov. Gn 3). Neposuzovat jiné je moudré také z toho důvodu, že když je soudíme, nakládáme si na bedra břímě cizích provinění, zcela zbytečně se tím necháváme vyvádět z míry a zároveň se vystavujeme pokušení stavět se na místo jediného oprávněného Soudce, jenž jediný nahlíží do každého srdce.

Po tomto počátečním naladění na Boží slovo je třeba vymezit **předmět našeho zájmu, jímž bude vele-slavný hymnus z listu Filipanům (Flp 2,6–11)**. Na následujících stranách využiji mnohé z toho, čím nám ku pomoci přispívají exegeté, nicméně naše společná četba, lektura, se bude zaměřovat nejenom na samotný text, nýbrž také na tajemství, které je obsahem naší víry. Hymnus je poezie, která se pokouší sdělit to, co je slovy nepředatelné. Díla básníků se také kriticky rozebírají, jejich poslání se tímto přístupem ovšem rozhodně nevyčerpává, protože básně nás chtějí především uvést do prožívání, nebo spíše do spoluokoušení. Postupně se tedy budeme nikoli zmocňovat textu, ale pomocí poznání se mnohem spíše otevírat působení Slova a Ducha (srov. Jan 4,23).

Po tomto vyjasnění záměrů a metody se sluší stručně vytyčit základní etapy našeho nadcházejícího společného putování. Nejprve si nastíníme, jaké místo tohoto hymnu patří v celku Písma. Následně zaměříme pozornost na list Filipanům, dále na otázku, kdo je autorem v něm přítomného zpěvu či kantika (Flp 2,6–11). Promyslíme též problematiku schématu ponížení – povýšení, které je základní osnovou našeho úryvku. Poté budou následovat jednotlivá témata spjatá s partií Flp

2,6–8, konkrétně: otázka Kristova bytí ve formě Boha; hádanka jménem kenóze Božího Syna; zda první verše popisují akt vtělení, anebo spíše mentalitu historického Ježíše; pokus o proniknutí do hlubšího významu kristovské kenóze; téma přijetí lidství a stavu služebníka ze strany Božího Syna; nesnadná problematika jeho dobrovolné pokory; konečně zamyšlení nad Mistrovou poslušností až k smrti. V předposlední kapitole se zaměříme na verše 2,9–11, tedy na Ježíšovo oslavení. Vše pak uzavřeme epilogem, v němž se jakoby vrátíme zpět do naší více méně syrové každodennosti.